

prosti narod. Mi potrebujemo dobrih „narodnih šol“. Če si tih priborimo, postavljena je podlaga narodni omiki. V ta namen treba je postaviti načela, po katerih se ravnati, da nam izraste dobro narodno šolstvo, in to je naloga prihodnjega slovenskega učiteljskega zbora. Ker je pa živo potrebno osnovati dobre narodne šole, je tedaj ta zbor slovenskemu šolstvu zelo potreben. Do sedaj še nismo imeli nobenega takega zbora, kajti okoliščine so nam bile neugodne sklicati tak zbor. Slovenski učitelji tedaj radostno pozdravljamo glas „Učiteljskega Tovarša“, kateri nam nanzanja, da namerava slovensko učiteljsko društvo letos sklicati „zbor slovenskih učiteljev“, v katerem se bodedo zbrali okoli matere pedagogike in se zedinili, ter skupno delali i položili dobro podlago narodnemu šolstvu in boljši prihodnosti našemu narodu. Ako pa hočemo tak zbor napraviti, moramo zgodaj začeti delati, nič časa ne smemo zamuditi, kajti koliko opravila daje vredba takega zbora, previdi vsak, kdor je bil že kje pri takih zborih.

Ker pa bode omenjeni zbor v beli Ljubljani, treba je, da se mu dá veličastna vnanja in notranja podoba, da se združi z zborom tudi razstava učilnih pripomočkov, da se napravijo primerne veselice i. t. d. K temu je treba, da se vsa ta stvar razdeli v več razdelkov i za vsak razdelek naj bi bil poseben odbor, kakor: „centralni, razstavní, stanovanjski i veselíški odbor“. Ker je pa nemogoče, da bi bil občni zbor „slovenskega učiteljskega društva“ (ktero napravi občni slov. uč. zbor) popred nego jeseni, bi bilo dobro, ko bi se enkrat nekoliko slovenskih učiteljev v Ljubljani sošló, da bi se o celej tej stvari natančneje posvetovali i posamesne odbore volili.

Vi pa, dragi sobratje! ne zamudite pristopiti k „slovenskemu učiteljskemu društvu“, podpirajte ga po svoji moči duševno i materijalno. Pokažite, da ste zvésti slovenski učitelji, da ste zmožni in se tudi hočete izobraževati.

Ne zamudite pa tudi vdeleževati se pervega slovenskega učiteljskega zbora i sodelovati na pričetem delu, iz kterega nam bode vzrastlo „narodno šolstvo“.

Podčeren.

Kako bi se ljudsko šolstvo povzdignilo.

Vsi izobraženi narodi obračajo naj večji pozor na ljudsko šolstvo, ter si prizadevajo po svojej moči pridobiti si dobrih učiteljev s tem, da kolikor je mogoče boljšajo njih materijalno stanje. In to je pravo, kajti, ako so učitelji dobre, izdatne moči, je gotovo tudi šolstvo na dobri stopinji. Nam Slovencem se v enomér očita neizobraženost. Res je, da nismo še na tistej stopinji narodne omike, kakor so nekteri drugi narodi

in ravno iz tega vzroka nam je živo potrebno ljudsko šolstvo po vsej moči podpirati i ga na višje stopinje spravljati, ter tako našemu narodu pripomoči do potrebne zaželjene omike. Kako pa bomo to storili? Tako, da si pridobimo dobrih šolskih moči. Če si jih pa hočemo pridobiti, je potrebno, da se jim zagotovi tako stanje, da se bodo brez skerbí sa vsakdanje življenje i potrebe mogli posvetiti svojemu važnemu stanu — šoli. Ako hoče učitelj vspešno podučevati, mora vsakterih skerbí, ktere bi ga mogle v poduku opovirati, popolnoma prost biti. On mora imeti tako plačo, da si more pripravljati potrebnih reči za življenje, poleg tega pa tudi za svoje daljno izobraževanje, za ktero potrebuje mnogo pripomočkov, ktere si mora navadno drago kupovati. To zahteva tudi šolska postava od 14. maja 1869.

Ali pa morejo ljudski učitelji s sedanjo svojo plačo tej tirjativi zadostovati?

Res, da je naš kranjski deželni zbor izdelal začasno postavo, ktera določuje ljudskim učiteljem plačo z naj manj 400 gold., ali ta postava akoravno smo jo z veseljem sprejeli, je vendar še le prva pomoč zapuščenemu učiteljstvu. Učitelj bi za to plačo moral opravljati ne le službo učiteljevo, ampak tudi orglarjevo in mežnarjevo. Ker pa učitelj cerkvenikove službe sam opravljati ne more, mora imeti za ta posel posebnega služabnika, ktereга mora dobro plačati. Sploh pa je služba mežnarja s ono učitelja postavno nezdržljiva, in kranjski učitelji so to že večkrat povdarjali i letos tudi slavni deželni zbor prosili, da bi se ta služba popolno odstranila, — a njih glas je bil glas vpijočega v puščavi. Zaradi tega se tudi ni čuditi, ako so se kranjski učitelji jeli preseljevati in se jih v novejšem času še mnogo preseliti misli v sosednjo Štajersko, kjer učiteljstvu boljša doba zori.

Omenjena postava pa tudi čisto nič ne omenja podučiteljev. Ali naj imajo še tudi v zanaprej tisto plačo, kakor do sedaj 100—150 gld.? Ali morebiti po 60% kakor na Štajerskem? Tedaj bi imeli podučitelji navadno po 240 gold., kar je za živež premalo, a za pogin preveč. Ali podučitelj ne potrebuje ravno tako življenja, kakor učitelj? Ali ne opravlja iste službe? Ugovarjalo se nam bode morda s tem, da so podučitelji naj več neoženjeni, torej nimajo družine. Ali mislimo, da tu se plačuje le njegov trud, njegovo delovanje v šoli, in ta je pri obeh isti. Isti trud, isto delo zasluži tudi isto plačilo! S temi 240 gold. bi si imel torej podučitelj pripravljati živež, obleko i potrebne knjige za svoje izobraževanje. Ubogi podučitelj! ne samo, da te že ime razločuje od drugih sobratov, ne le, da mora še opraviti spraševanje, po katerem je še le za podučevanje sposoben, akoravno ima že v roki spričalo zrelosti, poleg tega mu je še slabejša plača odločena zato, ker je ravno — **podučitelj.**

Zrel, a ne sposoben! V mnogih krajih podučitelju še tega ubozega imena ne privoščijo, imenujejo ga še celó: pomagača, hlapca. Žalostno! V takem položaji mislim, da podučitelj ne bode mogel z veseljem posvetiti se svojemu imenitnemu poslu, ne dalje izobraževati se.

Sedanje razmere o učiteljskih pravicah so tedaj velik opovir dobremu šolstvu i napredku sploh. V rokah našega deželnega zbora je ta tako važna reč, ohranitev in pridobitev dobrih učiteljev in po njih dobrih šol in tako celo izobraženje našega naroda. In če se to zgodi, bodo nasprotniki utihnili vidé, da smo zmožni i voljni izobraževati se po vsej moči. S izobraženostjo pa raste tudi narodovo duševno i materjalno blagostanje. Ker imajo naši poslanci posebno za blagostanje našega naroda skerbeti, nadjamo se, da se bodo vendar enkrat poprijeli dela, ter postavili močen temelj narodni omiki — dobro ljudsko šolstvo.

Kdor pa dela nasprotno, ni prijatelj naroda, kajti: „Kdor hoče narod k padežu pripraviti, naj se loti šolstva; naj razdeva, in dosegel bode — propad naroda“.

Podčeren.

Matematična terminologija.

Sostavil prof. Ivan Tušek.

(Konec.)

Stumpfer Winkel — topi kot.
 Subnormale — podpravilnica.
 Substituiren — namestiti, zameniti.
 Substitution — namestba, zamena.
 Substitutionsmethode — način zamenjevanja, način zamené.
 Subtangente — poddotičnica.
 Subtraction — odštetev, odštevanje.
 Subtractiv — odšteven.
 Subtrahend — subtrahend, odštevanec.
 Subtrahiren — odštevati, odjemati.
 Summand — pribrojnik, prištevnik.
 Summe — suma, soštevek, vsota, znesek.
 Summenformel — vsotnjak, vsekupni izraz.
 Summirbar — zbrojen, sošteven.
 Summiren — šoštevati, zbrojiti, zbrojevati.

Summirung — soštevanje.
 Supplement — dopolnik.
 Supplementäreck — dopolnajoči ogel.
 Symbol — simbol, znak.
 Symmetrisch — simetričen, someren.
 Synthetisch — sintetičen, sostaven.

T.

Tangente — tangenta, dotičnica, dirka.
 Terminrechnung — ročni račun, obročni račun.
 Terne — terna, trójica.
 Tetraeder — tetraeder.
 Theil — del.
 Theilbar — deliven, meriven, razšteven, delen, méren.
 Theilbarkeit — delivnost.